

99 ФОИЗ ЁШЛАРНИ АЛДАШ ТЕХНИКАСИ ёхуд сохта реклама курбонлари

11 ЙИЛЛИК БЕПУЛ ТАЪЛИМ ҚАДРЛАНИШГА АРЗИМАЙДИМИ?

Юрт қайғуси

Шиддатли ва серсинов йилларни бошдан кечирмоқдамиз. Кечирмоқдамиз деган сўзнинг ўзигина эмас, биз шу шиддатлар, сертахлика ва беором дунёнинг барча тошқинларию, кувончу ташвишларини ўзимиздан, ўз юрагимизу жон-томиримиздан ўтказиб, эзгу максадлар сари дадил қадам ташлаёмиз. Албатта, йўл-манзил сари интилиш осон бўлмайпти.

Айвонимизга ин куриб, полапон очган қалдирғочларни, тандиримизда қизараётган нонларни ҳам, ҳатто шу оддий инсоний турмушимизнинг тинч тириклик тимсолларини ҳам кўролмай-диган, ичи куядиган кучлар бор эканда!.. Одамга одам ҳасад қилиши, инсонга инсоннинг ичи қоралиги, афсуски, бор гап. Бироқ, дўстлик метиндай мустаҳкам бўлса, жондошлик-қондошликнинг томирлари асрлар қаъридан чатишиб, чирмашиб теран кетган бўлса, бу дўстлик, бу туғишганликни ҳеч қандай куч емиролмаслиги аниқ.

Шу боисдан, давлатимиз раҳбари: “Мен нафақат ўзбек халқининг, балки қорақалпоқ халқининг ҳам фарзандиман!” дея катта фахр ва ифтихор

билан ўз меҳр ва эҳтиромини билдирар экан, энг аввало, сарчашмалари қадимият маъданларидан бошлангувчи ана шу жондошликни назарда тутгани бежиз эмас. Бу жондошликни бугунги кунларимиз кўзгусига солиб кўрадиган бўлсак, кейинги тўрт-беш йиллик сершиддат ислохотлар замида амалга оширилган ишларнинг кўлами, маҳобатию салмоғидан ақл шошилиб қолади. Президентнинг, биргина Мўйноқдаги ўзгаришларни иқтибос келтириб, айтган гаплари, таъбир жоиз бўлса агар, қорақалпоқ элининг, қорақалпоқ зафарномасининг зарварақларига арзигулик: “Кимки бизнинг ислохотларга шубҳа билан қараса, келиб бугунги Мўйноқни кўрсин!” Ёки: “Маданият – Мўйноқдан бошланади.”

Наинки маданият, мухташам Қорақалпоқ адабиёти, унинг йирик намояндалари, марҳум устозлар ёди, ёш ижодкорлар тақдири – келажаги ҳар доим Президентнинг диққат-марказида, эътибор ва назарида бўлиб келмоқда. Қорақалпоқ адабиётининг Кунхўжа, Ажиниёз, Бердақ, Ибройим

Юсупов сингари шоирларидан, адибларидан ҳамиша кўркам иқтибослар билан ўз нутқини зийнатлаши ҳам гўзал бир ҳурмат ва эҳтиром белгисига айланган. Адабиёт ҳақида, адабий дўстлик – абадий дўстлик экани ҳақида гапирар эканмиз, пойтахтимизда Адиблар хиёбонини барпо этиш жараёнида, лойиҳа муҳокамаси пайтида Президентимиз бу маъвода қорақалпоқ адабиётининг йирик намояндалари ҳам мақомига яраша ўз муносиб жойини эгаллашга алоҳида эътибор қаратганини айтиб ўтмоқ жоиз. Шу эҳтиром туфайли кўркам Адиблар хиёбонини Бердақ бобо, Ўзбекистон Қаҳрамонлари Тўлепберген Қайипбергенов, Ибройим Юсупов сингари буюк зотларнинг хайкаллари қад ростлади. Бугун ушбу ёдгорлик мажмуалари атрофида ёш ижодкорлар – ўзбек – қорақалпоқ ёшлари адабиётдан сабоқ олмоқдалар. Нукус шаҳрида Ибройим Юсупов номидаги ижод мактаби ҳам ёш истеъодлар билан гавжум. Бу адабиёт масканида улуғ халқнинг бўлажак Ажиниёзларию Бердақлари таълим олмоқдалар. Бердақ бобо айтиб кетган эканлар:

*Дўстлик билан ҳар бир ишда
шай турсанг,
Жон аямай эл-юрт учун иш қилсанг.
Дўстлик учун улуг ишга қўл урсанг,
Шунда менинг кўнглим
ўсар халқ учун.*

Айтиш мумкинки, қорақалпоқ адабиёти – буюк адабиёт. Бу адабиёт айни пайтда Қорақалпоқ халқининг матонатномаси, зафарномаси ҳамдир. Улуғ устозларимиз бошлаб берган эзгу анъаналар бугун ҳам янги давру замонларнинг шарофати билан давом эттирилиб, амалда ривож топмоқда. Президентимиз эътибори билан, Ўзбекистонимизнинг шаҳар ва вилоятларида Қорақалпоқ адабиёти кунларини кенг кўламда ўтказиб бориш яхши анъанага айланаётир. Ҳозирга қадар Хоразм, Тошкент вилоятларида бу анжуманлар юксак кўтаринкилик билан ўтказилди. Адабиёт кунлари доирасида бўлиб ўтган учрашувлар, дийдорлашув ва мулоқотлар икки халқ, икки эл адабиётининг нақадар яқин ва қадрдон эканлигини яна бир қарра исботлаб берди.

(Давоми 3-саҳифада)

Давлатимиз раҳбари раислигида ўтказилган видеоселектор йиғилишида илмга асосланган уруғчилик ва агротехнологиялар ҳисобига пахта ҳосилдорлигини ошириш ва тўқимачилик маҳсулотлари экспортини икки бараварга кўпайтириш масалалари муҳокама қилинди. Президент ҳузурда Инновацион ривожланиш вазирлиги бошчилигида Пахтачилик кенгаши ва унинг ҳузурда илмий марказ ҳам ташкил қилинадиган бўлди.

Илгари жаҳонда илғор пахта етиштирадиган мамлакатлар орасида Ўзбекистон 6-ўринда бўлиб, пахта хомашёси экспорти бўйича ҳам 3-ўринда турарди. Шу боис, ўзимиз экспорт қилган пахтани чет эл давлатлари қайта ишлаб, ўзимизга тикув-трикотаж, кийим-кечак ҳамда бошқа хом ашё материаллар тайёрлаб сотар эди. Биз эса, арзон экспорт қилган маҳсулотимизни истеъмолчи сифатида қиммат нархларда импорт қилиб олардик.

Бироқ Марказий Осиёда ноёб геосиёсий жойлашувга эга Ўзбекистон нафақат Осиё, балки Европа мамлакатлари билан ўзаро

берувчи маҳсулот турлари баласса индекси юқори. Европа иттифоқи мамлакатларининг импорт қилинаётган тўқимачилик маҳсулотлари динамикаси асосида Ўзбекистоннинг экспорт кўрсаткичлари маълум гуруҳдаги товарлар учун аниқланган.

Президентимизнинг 2022 йил 28 январдаги “2022-2026 йилларга мўлжалланган янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги фармонида тўқимачилик саноати маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини 2 баробарга кўпайтириш стратегик мақсад сифатида белгилаб олинди. Бунга эришиш учун, аввало тўқимачилик

ҳисобланган ЕИ мамлакатларига экспорт қилиш имкониятларини ошириши, ишлаб чиқарилган 6200 турдаги маҳсулотларни божхона божларисиз экспорт қилиш имконияти яратилган.

Generalised Scheme of Preferences Plus (GSP+) нафақат экспорт ҳажмини оширишга, балки мамлакатнинг турли соҳалардаги фаолиятини такомиллаштиришга, замонавий стандартлар ва технологияларни жорий этишга, зарур билим ва кўникмаларни эгаллашга, талаб қилинадиган сифат даражасини таъминлашга ёрдам беради, яъни, маҳсулот ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва экспорт қилишга ўз ёндашувларини ўзгартирадидлар.

Ўзбекистоннинг GSP+ бенефициари сифатида қабул қилиниши ҳукумат томонидан амалга оширилаётган ислохотлар, хусусан, ишбилармонлик муҳити, суд-ҳуқуқ тизими, хавфсизлик хизматлари,

Европа бозори учун мос келувчи мақсадли маҳсулот турларини аниқлаши лозим. Махсус преференциялар тизими (“GSP+”) имтиёзлари доирасида Ўзбекистон Европа бозорига 6200 дан ортиқ товар позицияларини божхона божларисиз экспорт қилиш имконияти мавжуд.

Имтиёзлар тизимига эга бўлиш, дегани, маҳсулот экспорти ўз-ўзидан ривожланади дегани эмас. Европа бозори учун барча мамлакатлар доимий равишда рақобатлашиб келади. Трикотаж маҳсулотлари бўйича Европа Иттифоқи мамлакатларида Ҳиндистон, Хитой ва Бангладеш етакчи ҳисобланади. Бироқ, Ўзбекистон тўқимачилик, тикув ва трикотаж маҳсулотлари товарлари ассортиментининг айрим гуруҳлари учун нисбий устунлик мавжуд.

Ўзбекистон тегишли товар категориялари бўйича мавжуд улушни сақлаб қолган ҳолда, бир қатор ижобий натижаларга

ЎЗБЕКИСТОН ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ

Европа бозорига кира оладими?

фойдали иқтисодий ҳамкорлик алоқаларини амалга ошириш имконини беради. Шу нутақ назардан, кейинги беш йилликда давлатимиз раҳбари олиб бораётган кенг кўламли индустриал, интеграцион, инвестицион ислохотларда пахта хом ашёси экспорти сезиларли камайтирилди, бунга барча ҳудудларда кластер тизими самарали ташкил қилингани, энгил саноат ривожлангани асосий сабаб бўлди.

Макроиктисодиётда энгил саноат мамлакат иқтисодиёти учун стратегик соҳа бўлиб, аҳоли бандлигини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади. Хусусан, республикамизда энгил саноат ишлаб чиқариш технологиялари жорий қилиниши, замонавий ускуналardan фойдаланиш ва айни пайтда мохирона бошқарув соҳа корхоналарида меҳнат самарадорлиги, саноат ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсишига омил бўлмоқда. Ўзбекистон тўқимачилик соҳасида банд бўлган аёллар сони бўйича бошқа мамлакатлар, жумладан, Ҳиндистон, Бангладеш ва Покистонга нисбатан юқори ҳисобланади. Бу эса рақобатда устунликни таъминловчи яна бир имконият ҳисобланади.

Дунёдаги энг йирик табиий тўқимачилик тоналари, ип калава ва трикотаж ишлаб чиқарувчиларидан бири бўлган республикамизда 7000 дан зиёд тўқимачилик корхоналари мавжуд, уларнинг йиллик қуввати трикотаж газламалар – 89 та корхона, тайёр тўқимачилик маҳсулотлари – 495 та корхона, тикувчилик маҳсулотлари – 354 та корхона, пайпоқ-носки маҳсулотлари – 54 та корхона, тўқимачилик галантереяси – 20 та корхона ташкил этади.

Юртимиздаги 156 тўқимачилик компанияси Жанубий Корея, Ҳиндистон, Сингапур, Германия, Швейцария, Италия, Япония, АҚШ каби давлатлар инвесторлари иштирокида ташкил қилингани мазкур соҳа истиқболли эканини кўрсатади. Навбатдаги беш йилликда Тараққиёт стратегиясига асосан бу кўрсаткич бир баробарга ошади, десак хато бўлмайди.

Айни даврда Европа тўқимачилик маҳсулотлари бозорида Ўзбекистоннинг ўз ўрни бор. Ўзбекистоннинг тўқимачилик саноати бўйича рақобатда нисбий устунлик

маҳсулотлари бозорида, айниқса Европа бозорида чуқур маркетинг тадқиқотлари олиб борилиши ва шу асосда иш ташкил этилиши лозим.

Ўзбекистоннинг Европа бозорларига тўқимачилик маҳсулотларининг айрим турлари бўйича юқори рақобатда нисбий устунлиги мавжуд. Агар Европа бозорлари учун тўқимачилик корхоналари инновацион маркетинг стратегияларидан фойдаланилса, экспорт имкониятлари бир неча баробарга эмас, балки бир неча 10 мартага ошириш имкониятлари мавжудлигини прогноз натижалари асосламоқда.

Ўзбекистон Европа Иттифоқига экспорт қилиш имкониятларини ошириш борасида яна бир қатор масалаларга алоҳида аҳамият қаратиши лозим. Жумладан, электрон тижоратнинг ривожланиши Европа мамлакатлари бозорларини ўрганиш имкониятини кенгайтиради, Ҳукумат экспорт базасини диверсификация қилиш, янги бозорларни ўрганиш ва Европа Иттифоқи билан электрон тижоратни рағбатлантиришга эътибор қаратиши лозим.

Европа Иттифоқининг барқарор ривожланиш ва самарали бошқарув бўйича махсус преференциялар тизимининг (GSP+) долзарблиги Тикув-трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи маҳаллий корхоналарининг Европа Иттифоқи мамлакатларига мос келувчи маҳсулотлар ассортиментини диверсификация қилишни тақозо этади.

Бугунги кунда Ўзбекистон – ЕИ иқтисодий ва савдо муносабатлари динамик ривожланиш тенденциясига эга. Масалан, умумий товар айирбошлаш ҳажми ўтган 25 йил ичида (1994-2021 йй.) салкам тўрт баробарга кўпайган. Икки томонлама савдо алоқаларининг имкониятлари кенг бўлса-да, Европа Иттифоқининг умумий ташки савдо айланмасида Ўзбекистоннинг улуши 0.1 фонздан ошмайди.

2021 йилнинг апрель ойидан бошлаб, ЕИнинг барқарор ривожланиш ва самарали бошқарув бўйича махсус преференциялар тизими (GSP+) Ўзбекистон учун кучга кирди. Ушбу тизим Ўзбекистон тўқимачилик маҳсулотларини аҳолиси 510 миллион кишидан ошган (2020 йил) энг йирик бозор

меҳнат шароитлари, маъмурий жавобгарлик ва самарадорликни яхшилаш бўйича амалга оширилаётган ислохотларнинг натижасидир. Бу ҳам ижтимоий-иқтисодий ва меҳнат соҳасида изчил ижобий ривожланишдан далолат беради.

“GSP Hub” халқаро портали томонидан баҳолашлар натижаларига кўра 2020 йилда Ўзбекистоннинг аҳоли жон бошига даромадлари ҳажми 1740 АҚШ доллари ташкил этган. Ўзбекистоннинг Европа мамлакатларига қилинган умумий экспорти 2020 йилда 174 миллион евро ташкил этган бўлса, GSP стандартлари бўйича Европага амалга оширилган имтиёзли импорт 90 миллион Евродан ошган, бу эса умумий экспортнинг 50 фоизи дегани.

GSP+ тизими қўлланилиши билан 2021 йилда экспорт ҳажми 142,1 миллион долларни ташкил этган бўлса, 2022 йилга келиб 242,2 миллион долларга кўпайиши кутилмоқда.

Умуман олганда, Ўзбекистон тўқимачилик саноати учун пандемия шароитида устувор стратегик мақсадлар амалга оширилган. Бунда 2017 — 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида белгилаб олинган мақсадларга эришилган. Галдаги устувор йўналиш эса 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг Тараққиёт стратегиясида улкан мақсадлар кўзда тутилганидир. Хусусан, тўқимачилик саноатида миллий ва хорижий бренддаги тайёр маҳсулот экспорти ҳажмини 2026 йилда 5 млрд АҚШ долларига етказиш, соҳада иш ўринларини 570 минг нафарга етказиш, сунъий толани қайта ишлаш ҳажмларини 200 минг тоннага етказиш зарур.

GSP+ тизимидан самарали фойдаланишда Ўзбекистон ўзининг экспорт портфелини жиддий равишда диверсификация қилиши керак, чунки фақат тўқимачилик маҳсулотларига таяниш унинг экспорт секторига тўсқинлик қилиши мумкин, бу эса савдо балансида муаммоларни келтириб чиқаради.

Диверсификация стратегиясидан фойдаланиш учун Ўзбекистон короналари

эришиши мумкин. Европа бозорларида тўқимачилик, тикув-трикотаж маҳсулотларига бўлган талбни баҳолаш, импорт ҳажмини прогнозлаш орқали истиқболни аниқлаш имкониятига эга.

Европа иттифоқининг 2002-2021 йиллардаги импорт динамикаси асосида прогноз қийматларини олиб, Ўзбекистон мавжуд бозор улушини сақлаб қолган ҳолда ҳамда бозор улуши динамикасини турли ҳолатлари бўйича экспорт имкониятини прогнозларини амалга оширилади.

Маҳсулот турлари бўйича таҳлил этиладиган бўлса, ип калава ишлаб чиқариш, ип газлама ишлаб чиқариш, Трикотаж мато ишлаб чиқариш ва пайпоқ маҳсулотларини ишлаб чиқариш, уй-рўзгор буюмлари ва бошқа талаб ва таклифга қараб экспорт ҳажмини ошириш мақсадга мувофиқ.

Юқоридаги таҳлил натижаларидан маълум бўлмоқдаки, Ўзбекистоннинг Европа бозорларига тўқимачилик маҳсулотларининг айрим турлари бўйича юқори рақобатда нисбий устунлиги мавжуд. Агар Европа бозорлари учун тўқимачилик корхоналари инновацион маркетинг стратегияларидан фойдаланилса, экспорт имкониятлари бир неча баробарга эмас, балки бир неча 10 мартага ошириш имкониятлари мавжудлигини прогноз натижалари асосламоқда.

Европа мамлакатларида Ўзбекистон имижини оширишга ёрдам берадиган маркетинг воситаларидан самарали фойдаланиш лозим. Европа мамлакатларининг маданият, фан ва санъатга бўлган қизиқишларини инобатга олиб, Ўзбекистоннинг маданий ва маънавий меросини тараннум этувчи турли тадбирларнинг амалга оширилиши мамлакат имижини европализация оғида шакллантиришга хизмат қилади.

Зиёдулла ҲАКИМОВ,
Тошкент давлат иқтисодиёт
университи Тармоқлар иқтисодиёти
кафедраси докторанти, PhD, доцент,
Азизбек СОБИРОВ,
Маркетинг кафедраси катта
ўқитувчиси, PhD

“ДЎСТЛИК УЧУН УЛУҒ ИШГА ҚЎЛ УРСАНГ...”

(Давоми. Бошланиши 1-саҳифада)

Амалий ишларга эътибор қаратадиган бўлсак, ўтган бир, бир ярим йиллик қисқа муддатда Бердақ, Ибройим Юсупов, Кенесбой Каримов, Гулистон Матёкубова, Шарап Уснатдинов, Бахтиёр Генжамурод, Соғинбой Иброхимов, Аллаёр Дарменов, Равож Ўтарбоев, Сарвиноз Мусатдинова сингари адибларнинг китоблари Ўзбекистон Ўзувчилар уюшмаси маблағлари хисобидан чоп этилди. Нашрга тайёрланаётган китоблар, ёш қаламкашларнинг навбатдаги тўпламлари ҳам тез орада ўқувчилар қўлига етиб боради. Республика ёш ижодкорлар анжуманига қорақалпоқ ёшлари ҳам фаол қатнашиб келмоқдалар. Бу йилги семинаримизда уларнинг сафи янада кенгайди.

Шунингдек, режага киритилган қорақалпоқ адабиётининг 16 жилдлик асарлари шу кеча кундузда нашр этилиш арафасида турибди. Туркий тилли давлатлар адабиётининг 100 жилдлик жамланмасида ҳам қорақалпоқ адабиёти вакиллари кенг ўрин берилган.

Ёш қаламкашлар сафида адабиёт йўналишида Зулфия номидаги давлат мукофоти сазовор бўлган қорақалпоқ кизлари ҳам алоҳида ўрин тутди. Кўркем қадду бастлари ўзларига ҳам, давру давронига ҳам ғоят ярашиб турган қорақалпоқ ўсмирлари орасида кўкси ярқираётган “Мард ўғлон”ларни кўриб, ҳавас қилмай иложингиз йўқ.

Бугун қурилаётган ҳар бир бино, бунёд бўлаётган ҳар пойдевор, ҳар йўл, ҳар кўприк, ҳар боғу ҳар боғча – матонат манзили дея таръифланишга сазовор. Модомики, икки элнинг орзу умидлари, оналар дуосию, фарзандлар камоли – эл тинчлик-осойишталигининг белгиси экан, шу қондошлик, шу дилдошлигу оғизбирчилигимиз доимо хавфу хатарлардан омон бўсин дегаймиз!..

*Бу дунёда аҳилликдан зўр давлат йўқ,
Аҳил бўлсак, бийрон сўйлар тилларимиз.
Дўстлик билан обод эрур олам уйи,
Тинчлик билан яшнагайдир элларимиз.
Эзгуликни қўйиш этиб олам аро
Асрларга кўприк бўлгай дилларимиз.*

**Сирождин Сайид,
Ўзбекистон халқ шоири**

БИЗНИ ҲЕЧ КИМ АЖРАТМОЛМАЙДИ!

Бугун Ўзбекистон шундай шитоб ва маҳобат билан ривожланиб бораётгани, унга ёруғ ҳавас билан қараётганлар қаторида қора ҳасад билан қараётган кучлар ҳам кам эмас. Улар мамлакатимизда муҳим ижтимоий-сиёсий ҳодиса – Конституциявий ислохотлар жараёнида фитна-фасод кўзгаб, халқимизнинг ҳамжихатлигига путур етказишга уринмоқда.

Мана шундай вазиятда ҳамжихатлик ва бирдамлик муҳимлардан-муҳим эканини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Биз Қорақалпоқ халқи билан асрлар оша бир тану бир жон бўлган халқларимиз. Бердақу Ажиниёз Тўлипберген оғаю, Ибройим оғалар ёниб қуйлаган мустақкам дўстлигимиз бор. Бугун Ўрозбой Абдурахмонов, Кенесбой Каримов, Бахтиёр Генжамурод каби асл

Қорақалпоқ Ўғлонлари битикларида бу эзгу анъана бардавомдир. Юртбошимизнинг Қорақалпоқ заминида кўрсатаётган ҳимматини асрлар давомида ҳеч ким қилолган эмас. Ана шу шароитда бундай бағрикенглик ва саховатини билмаслик, шукроналик туйғусини ҳис қилмаслик на Аллоҳга на бандасига хуш келмас. Биз ташқи ҳасадгўй кучларга фақат аҳиллигимиз билангина қарши туришимиз мумкин. Бизни ҳеч бир куч ажрата олмайди.

**Шухрат Ризаев,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
ёшлар мураббийси**

БУЛУТЛАР ТАРҚАЛГАЙ

Қорақалпоқ билан ўзбек халқларининг ўхшаш жиҳатлари жуда-жуда кўп. Ахир биз битта халқимиз. Баайни эт билан тирнок. Эт билан тирнокни эса асло ажратиб бўлмайди.

Бугун, икки қадим-қадимдан илдизлари бир халқ орасига ниҳоқ солишга уринаётганлар бизнинг азалий, улуғвор кадрларимизга қарши боришаётганликларини аниқ.

Умуман, одам баъзан бундай касларни тушунмай ҳайрон қолади: уларга нима етишмайди ўзи? Икки эл бир бўлиб, дўст-биродар, оға-ини, қариндош-уруғ бўлиб яшаётганини кўролмаёптими? Айниқса, кейинги беш-олти йил ичида қорақалпоқ қардошларимиз яшаётган замин янада чирой очиб, у ёғи Нукусдан бу ёғи Мўйноқча кишининг ҳавасини келтирадиган масканларга айланганини кўриб-билиб, ҳавас қилиб турибмиз-ку. Албатта, захматқаш қорақалпоқ эли бундан ҳам ортиқ тўқис-фаровон, муносиб яшашга ҳақли. Аммо бундай эзгу истақларга меҳнат ва яна меҳнат орқали эришилади, ниҳоқ оловини тутатиш, абадий қариндош-биродарлик ришталарига раҳна солиш билан эмас.

Ҳа, таассуфки, “демократия“, “эркинлик“ ниқоблари остида яқин-узок хориждан ғоявий-моддий садақа олиб кун кўраётган кимсалар ҳали ҳам учраб турибди. Қўшнинг уйида жанжал кўтарилса, ич-ичидан қувонадиган бадхоҳлар ҳам етарлича топилади. Бирок бўладиган эл бундай касларнинг иғво-ғийбатига асло учмайди, ҳавойи эҳтиросларга берилмайди. Ит хураверади, улуғвор қарвон ўз йўлидан оғишмай ўтаверади.

Бугун қорақалпоқ элига зимдан наштар урмоқчи бўлаётганлар, билиб қўйсин, бу оғули наштар, аввало, ўзбекининг қалбига санчилади...

Юртимиз етакчисининг шахсан ўзи Қорақалпоғистонда бўлиб, вазминлик ва жиддият билан масалани ҳал этаётганлиги эса қардошларимиз осмонида пайдо бўлган қора булут тезда тарқалиб кетишига комил ишонч уйғотади бизда.

Биз мард ва танги, меҳнатқаш ва бағрикенг қорақалпоқ халқи билан елкама-елка бўлиб, яқин кунларда бу синовни мардона энгиб ўтишимизга ишонаман!

**Абдуқаюм Йўлдошев,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган
маданият ходими**

ТАН ИЛА ЖОН

Ўзбек ва қорақалпоқ азалий қон-қариндош, бамисоли кўзу қош эллардир. Қорақалпоқнинг улуғ шоири Ибройим Юсупов: “Томиримизда туғишганлик қони бордир қатишган, Ота-бола бир нон топса, бирга бўлиб тотишган”, дея қардошлигимиз илдизлари нақадар мустақкам эканига уруғ берган эди. Ўзбекининг буюк шоири Абдулла Орипов эса қорақалпоқни “Ҳам йўлдош, ҳам қўлдош, ҳам сирдош иним”, дея алқагани маълум.

Ҳаёт синовларидан аёнки, ҳамма замонларда ҳам оға-ини, дўсту ёр ўртасига ғанимлик уруғини ташлаб қўйиб, томошабинлик қилувчи қора кучлар бўлган. Афсуски, бугунги кунда ҳам шу каби қабих ниятли тўдалар бор. Улар мудом оға-инини бир-бирига ғаним қилмоқ қасдида фурсат пойлайди. Фитна кўзгайди, ғавго-бўхтон тарқатади. Кимнингдир тинчини бузса, кўнгли таскин топади.

Қорақалпоқ заминида мухташам Элобод бунёд этилганда, бундан қувонган устоз Абдулла Орипов мана бундай ёзган эди:

*Ҳаёлимда дарё ҳам
Тўлиқиб, мавж ургандай.
Соҳилида Ибройим
Қулмсираб тургандай.
Қум қўлмикан ё душман,
Тенгми бари инсонлар.
Бу элнинг бошидан ҳам
Ўтди қанча тўфонлар.*

Эндигина бу каби тўфонлар тиниб, қорақалпоқ улуғ эл бўлиб, ўзбек билан бир сафда Янги Ўзбекистонни, Янги Қорақалпоғистонни бунёд этиш йўлида собит бораётган бир кезде буни кўролмаган ғанимлар яна панд бермоқчи бўлди. Икки оға-инининг ошига оғу солмоқ истади. Ана шундай қалтис бир вазиятда мухтарам Президентимиз шахсан ўзлари Нукусга бориб, халқ вакиллари билан учрашгани, ҳиссиёт гирдобидеги намойишчилар билан очик мулоқот қилгани айни муддао бўлди. Миллат раҳнамози синовли дамларда эл дардига малҳам қўйгани кўнглимизни тоғдай кўтарди.

Ўзбек ва қорақалпоқ халқлари не-не кийин дамларни бошдан кечирмаган дейсиз. Ҳеч қайси замонда ҳеч бир ғаним бу икки жондош, қондош эл дўстлигига, оғизбирлигига раҳна сола олмаган. Бугун тарихнинг яна бир имтиҳони олдида турибмиз. Келажак авлодлар олдида юзимиз ёруғ бўлиши учун ҳам, Ватанимиз шони-шарафини асраш учун ҳам оқиллик, узоқни кўра билиш, бирдамлик туйғуси бугун ҳар қачонгидан ҳам шарт ва зарурдир. Ахир эт билан тирнокни ёки тан ила жонни айриб бўлмагани сингари ўзбек-қорақалпоқ қардошлигига раҳна солиш ҳам имконсиздир.

**Нурбой Жабборов,
филология фанлари доктори,
профессор**

БИЗ – ТАНГРИ ҚЎШГАН ХАЛҚЛАРИМИЗ!

Қорақалпоғистон — юртимизнинг улуғвор гўшаси. Бу юртга кўп марта борганман. Деярли барча шаҳар ва ту-

манларида, кўплаб овулларида бўлганман. Содда, самимий одамлари билан дилдан суҳбатлашиб, уларга меҳрим ортган. Бепоён кенгликлари кезган одамнинг руҳи кўтарилиб, шавқи ошади. Бир марта бу элга борган одам уни бир умрга яхши кўриб қолади. Бу – айни ҳақиқат!

Мен кўп йиллардан буён таниқли қорақалпоқ адиблари, кино санъати вакиллари билан ҳамкорликда ишлаб, уларнинг кўплаб асарларини, фильмларини ўзбек тилига таржима қилдим. Қорақалпоқ халқининг ибратли ҳаёти ҳақида бадиий фильмлар яратишда муаллиф сифатида иштирок этдим.

Бу гапларни айтишимдан мурад – шу йўл билан қорақалпоқ халқининг тарихи, ҳаёт тарзи ва характерини яқиндан ўргандим. Ва қорақалпоқларнинг самимий чехрасида унинг беғубор қалби аксланиб туришига амин бўлдим. Шунинг учун ишонч билан айта оламани, қорақалпоқ биродарларимизнинг кўнглида ўзбек халқига нисбатан заррача кек, гина-қудурат ёки бегонасираш йўқ. Бу – шак келтириб бўлмайдиган ҳақиқат! Биз асрлар давомида “ўзбек билан қорақалпоқ – бир халқ” деган ақидага амал қилиб, ўз-ара аҳил-иноқ яшаб келмоқдамиз.

Сўнгги йилларда Президентимиз ташаббуси билан қорақалпоқ заминида амалга оширилаётган улкан ўзгаришлардан ҳар бир ўзбекни мамнун қилмоқда. Жафоқаш Мўйноқ туманида қисқа вақт ичида ҳаёт бутунлай ўзгариб кетганидан барчамиз кўнглимизда чексиз ғурур ва фахр ҳиссини туйдик. Орол денгизи ўрнида яшил ҳимоя ўрмонларини яратиш бўйича бошланган Умуммиллий ҳаракат бутун халқимизни бирлаштирганини жумла жаҳон кўрди ва бизга ҳавас қилди. Бу эзгу ҳаракат – агар биз бирлашсак, ҳаётда чинакам мўъжизалар яратишга қодир эканимизни яна бир бор кўрсатиб қўйди.

Мана шундай муҳим бир даврда айрим ғаразли кучлар конституциявий ислохотларга норозилик баҳонасида ёлғон ахборот тарқатишнинг синалган технологияларидан, ижтимоий тармоқлар имкониятларидан фойдаланиб, одамларни нотўғри йўлларга ундаётгани, шу билан мамлакатимизда вазиятни издан чиқаришга уринаётгани барчамизни чуқур тавишга солмоқда. Чунки йигирма биринчи асрда дунёнинг қайси чеккасида талотуп ва ғалаёнлар юз бераётган бўлса, барчасининг замирида аввало мана шу бало турибди.

Азизлар, ўзбек билан қорақалпоқ – Тангри тақдирдош қилиб яратган халқлар эканини ҳеч қачон унутмайлик! Бугунги мураккаб ва таҳликали дунёда биз фақатгина мустақкам жипслигимиз, оғизбирчилигимиз ва ҳамжихатлигимиз орқали она Ватанимизнинг, фарзандларимизнинг ёруғ келажagini сақлаб қолишимизни доимо ёдда тутайлик!

**Ғафур Шермуҳаммад,
ёзувчи**

Яқинда устозимиз – кекса журналист, Ўзбекистон журналистлар уюшмасининг собиқ раиси Собир Қурбонов билан бирга атоқли давлат ва жамоат арбоби, академик Оқил Салимовни зиёрат қилишга бордик.

Дийдорлашув асносида суҳбатимиз янги Ўзбекистонни куриш, Учинчи ренессанс асосларини яратиш, бир миллион дастурчиларни етиштириш, янги-янги истеъодларни излаб топиш, амалга оширилаётган ислохотларга уланиб кетди. Шу билан бирга, Собир Қурбонов кекса журналист сифатида бугунги кунда газета ва журналлар аҳволи ҳақида куюнчаклик билан сўзлаб, обуна матбуот учун ҳаёт-мамот масаласига айлангани тўғрисида ўз фикр-мулоҳазаларини билдирди.

Бугунги кунда одамларни ўйлантираётган, ташвишга солаётган муаммоларни яқиндан билишда ёрдам берадиган очиқ манбалар, ахборот тармоқлари кўп. Аммо медиа оламида барибир газета жуналларнинг алоҳида ўрни бор деб биламан.

Президентимизнинг “Мен сиз, мухтарам матбуот аҳлининг ҳаётимизни янада эркин, обод ва фаровон этиш учун доимо фидойилик кўрсатиб яшашингизни яхши биламан ва сизларни шу йўлда ўзимнинг энг яқин ҳамкорларим ва ёрдамчиларим деб ҳисоблайман”, деган сўзлари захматқаш касб эгаларига берилган муносиб баҳо эди.

Менинг эътиборимни тортган нарса, Оқил Салимовнинг кабинетида “Халқ сўзи”, “Янги Ўзбекистон”, “Правда Востока”, “XXI ASR”, “Ўзбекистон овози” дан тортиб, бошқа газета-журнал жамламалари тахланиб ётар эди. Бундан кабинет соҳиби бирор кунини газета ва журналсиз, китобсиз тасаввур қила олмаслиги менга аён бўлди. Дарҳақиқат, академик О.Салимов мунтазам равишда мутолаа билан шуғулланади, мамлакат микёсида амалга оширилаётган янги-янги ташаббуслардан доим хабардор.

Икки оқсоқолнинг матбуотга тегишли суҳбатларини эшитар эканман, бир воқеа эсимга тушди. Ўз пайтида чорак аср Ўзбекистонга раҳбарлик қилган, атоқли давлат ва жамоат арбоби, таникли ёзувчи Шароф Рашидов Ўзбекистон халқ ёзувчиси Одил Ёқубовни қабулига таклиф қилиб, уни “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетаси Бош муҳаррирлигига тавсия этади. Гап орасида, газетанинг айни пайтда 40 минг нусхада чиқаётгани яхши эмаслигини, унинг ададини кўтариш лозимлиги, нима ёрдам керак бўлса, ёрдамга тайёр эканлигини билдиради.

Одил Ёқубов бу таклифни эшитиб, “Дангалга-дангал” қабилида давлат раҳбаридан ҳукумат алоқаси телефони, хизмат енгил автомашинаси билан таъминлаш, қалам

“АТОМ ҚУДРАТИ”ГА ЭГА ҚУРОЛ

ҳақини икки баробар кўтариш ва юкоридан ҳеч ким аралашмай, ходимларни ўзи танлаш ҳуқуқига эга бўлиш каби шартларни кўяди. Шароф Рашидович бу масалаларни ҳал этиб беради. Одил Ёқубов энг таланти ёзувчи ва журналистларни муаллифликка жалб этади, долзарб масалаларда қатор-қатор пишиқ мақолалар чоп этилади, газета тез орада янги жозибали тус олади ва унинг адади 700 минг нусхага этади.

Албатта, газета ва журналларнинг интернет, радио, телевидение каби кучли рақобатдошлари бор. Лекин матбуотнинг ўрни барибир бошқа. Улуғ мутафаккир шоир Огаҳий шундай деб ёзади: “Ёмғир шариллаб ёғиши мумкин. Фойдаси унча бўлмайди. Эгат оралаб секин-аста сув оқиб ўтса, кони фойда”. Менинг тушунчамда ҳам шундай. Интернетдан фойдаланасиз, радиони эшитасиз, телевизорни томоша қиласиз. Лекин барибир газета-журнални варақлаб, ўзингизга маъқул мақола ёки бошқа бирор нарсани ўқишингиз барибир бошқача, худди эгат оралаб сув ўтгандай.

Оқил Умрзоковични зиёрат қилиб чиқар эканмиз, мен яна бир бор стол устидаги газета ва журналлар тахламига кўз ташладим. Улар менга мамлакат бўйлаб кенг тарқалаётган ақл инновацияси манбаидек туюлди. Қани энди, барча каттаю-кичик раҳбарлар, ҳар бир бошланғич партия ташкилотлари, ҳар бир маҳалла гузари ва бошқа масканларда шундай газета ва жур-

наллар тахламлари бўлса, газета ва журналлар кўлма-кўл ўтиб, обуна жонланиб, маънавиятни юксакликка кўтаришга хизмат қилса, деган ўй ҳаёлимдан ўтди.

Академик Оқил Салимовнинг “Янги Ўзбекистон” газетасида бо-

омонат, сунъий урчитилган жонзот эмас, у буюк тарихнинг, бой ўтмишнинг ва улуғ аждодлар вориси эканини билдиради.

Агар унинг кадриятлари топталмаса, агар урф-одатлар, анъаналар кадрланса, агар одамлар ўтмишига

силиб чиққан “Буюк ўзбек йўли” рукни остида “Маънавият – миллат халоскори” мақоласидаги куйидаги сўзлар менга ёқди.

“Қаерда маданият йўқолса, ўша ерда зоология кучаяди”. Дарҳақиқат, инсон бошқа жонзотлардан ҳис-туйғуси, ақлий имкони-иятлари билан фарқ қилади. Ана шу иккита катта омил унинг инсон ва шахс бўлиб етишишига хизмат қилади. У маданиятдан узоқлашгани сайин вужудидаги ижобий фазилатлар камайиб, иллатлар микдори кўпайиб, ҳайвоний инстинктлар кучайиб боради. Натижада, инсон одам қиёфасидаги бошқа жонзот, йирткич ва ёввойи махлукқа айланади.

Миллий туйғу, миллатга мансублик ҳисси инсоннинг ҳаётда омонат, сунъий урчитилган жонзот эмас, у буюк тарихнинг, бой ўтмишнинг ва улуғ аждодлар вориси эканини билдиради. Агар унинг кадриятлари топталмаса, агар урф-одатлар, анъаналар кадрланса, одамлар ўтмишига катта ҳурмат, аждодларига эътиборли бўлса, улар колдирган ҳаётий ва маданий кадриятларни ҳурмат қилса, миллат ўлмайди.

Инсоннинг ягона ва бирдан-бир халоскори — маънавият. Уни олий кадриятга айлантирадиган куч маданият ва маърифат. Юксакларга кўтарадиган, кадр қимматини оширадиган, олам меҳварига олиб чиқадиган бекиёс қудрат.

Миллий туйғу, миллатга мансублик ҳисси инсоннинг ҳаётда

катта ҳурмат, аждодларига эътиборли бўлса, улар колдирган ҳаётий ва маданий кадриятларни ҳурмат қилса, миллат ўлмайди!

Шуларни ўйлар эканман, ота-боларимиз не-не қийинчиликлар билан чор ҳукумати, оқпошшо давридан бошлаб, туману шаҳарларда, вилоятларда, мамлакат микёсида газета ва журналлар ташкил этгани, улар чоп этилиб, халқимизга окни қорадан, тўғри гапни эгри гапдан ажратишда йўлчи юлдуз бўлгани, бугунги кунда эса уларнинг адади кундан-кунга тушиб кетаётгани, баъзи нашрлар эса бозор иқтисодиёти шароитига мослашолмай тугатилаётгани тўғрисида, кўпчилик интернет мухлислари ижтимоий тармоқлардаги олди-қочди, ёлғон-яшиқ гапларни ўқиб, ҳақиқатнинг тагига етолмай, оввора бўлиб қолгани тўғрисида фикр юритаман.

Маънавият – миллат халоскори. Лекин уни ихтиёрида тўғри йўл кўрсатадиган, окни қорадан ажратишга ёрдам берадиган, боларимиз айтгандай, ўзида “атом” қудратини мужассам этган, обунаси ўз ҳолига ташлаб қўйилмаган, ҳар бир хонадонга кириб борадиган газета ва журналлар каби, улкан воситалар бўлиши керак. Албатта, бу ишнинг бошида, маҳалла раиси, туман, шаҳар, минтақа раҳбарларидан тортиб, барча каттаю-кичик мутассаддилар туриши лозим. Шунда маънавият ҳақиқий миллат халоскорига айланади.

Носир ТОИРОВ,
журналист

Тошкент шаҳрида IELTS дан 3 ойда 8 даража олиш имконияти борлиги ҳамда “Speaking”дан 9 даража олган устоз дарс ўтиши тўғрисидаги кўплаб рекламага кўзингиз тушади. Ҳақиқатан ҳам, ушбу талабларга жавоб берадиган ўқув марказ топиш осонми, деган савол ҳеч биримизни безътибор қолдирмайди. Аксига олиб, баъзи ўқув марказлар натижага эмас, балки моддий манфаатни кўпроқ устун қўймоқда. Ёлғон ҳамда кўп ҳолларда ақлга сиғмайдиган рекламалар ҳам, англаганингиздек, “манфаат”ларгагина хизмат қилаётир.

Куйида ростдан ҳам, 3 ойда 8 натижага эришиш мумкинми қабилдаги саволга жавоб излаймиз. Хўш, ушбу рекламалар қанчалик ишонарли?

IELTSдан юқори натижани кўпчилик орзу қилади. Мисол учун, баъзилар хорижий олийгоҳларда ўқишни хоҳлайди, бошқалар эса иш юзасидан ўрганиши керак. Хуллас, бунинг жуда кўп сабаблари бор. Бевоқиф саволингизга юзлансак, афсуски атрофимизда моддий манфаатини устун қўйиб, ўз касбини суистеъмол қилаётган ўқитувчилар ҳам учраб турибди. Улар талаба-ёшларни “шу натижани ололмасангиз, курс пулини қайтариб берамиз” тарздаги рекламалар билан ўз “домига тортади”. Бундай баландпарвоз гапларга кўп гувоҳ бўляпмиз. Тўғри, натижа — ҳаммага муҳим. Бироқ ҳар ким ҳам машаққат ва ҳамда меҳнат билан эришишни хушламайди. Solin Powellнинг айтишича, “Муваффақиятнинг ҳеч қандай сири йўқ. Шунчаки, у тайёрланишлар, қаттиқ меҳнат ва хатолардан тўғри хулоса чиқариш натижасидир”. Агар IELTSдан юқори балл олмақчи бўлган ёшларнинг билим даражаси ўртача бўлса, унинг 3 ойда 8 натижа олиши имконияти юқори бўлади.

Рекламаларнинг ёлғон ёки рост эканлигига уни берувчи мижоз ҳамда тарқатувчи ташкилот жавобгар бўлади. Барчамизга маълумки, реклама соҳасини давлат томонидан тартибга солиш ва ўзини ўзи бошқариш чегаралари белгиланган. Хусусан, Вазирлар Маҳкамаси ва Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш агентлигининг (ваколатли орган) ушбу соҳадаги ваколатлари ҳам кўрсатилган.

Реклама берувчилар, ишлаб чиқарувчилар, реклама тарқатувчилар ва бошқа шахслар ўзини ўзи бошқарувчи ташкилотлар — реклама соҳасидаги ННТни ихтиёрий равишда ташкил этишлари мумкин бўлади. Бу уларга давлат ва бошқа ташкилотларда ўз аъзоларининг вакили бўлиш ва уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, тадбиркорлик ва истеъмол маданиятини такомиллаштириш, талабларни ишлаб чиқиш, уларнинг бажарилишини назорат қилиш имконини беради. Лекин бугунги рекламалар ва ёлғон ахборотларни кўриб, давлатимиз томонидан қабул қилинган ҳужжатларнинг самарали ишламаётганига гувоҳ бўлишимиз мумкин.

Шу ўринда, яна бир масалага эъ-

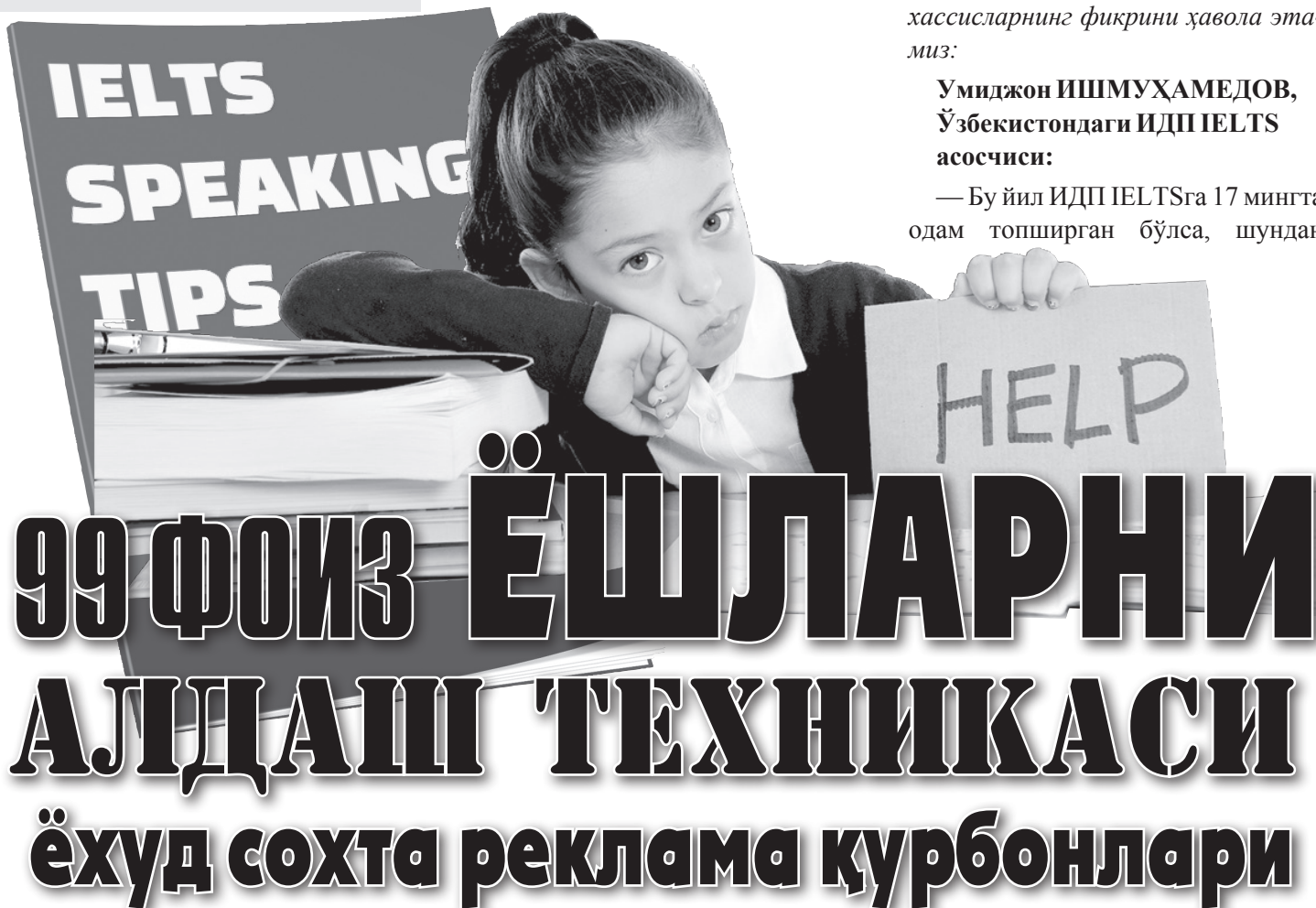
Статистикага юзланадиган бўлсак, йилига юртимизда 30 000 га яқин ёшлар инглиз тилини билиш сертификатини олиш учун имтиҳон топширади. Мутахассисларнинг айтишича, тест топширувчиларнинг аксарияти 5,5 ёки 6 даража олишар экан. Бундан кўришиб турибдики, сифат паст. Тан олиб айтиш лозимки, ўқишга ки-

реklamаларни ижтимоий тармоқлар ёки кўчалардан олиб ташлаш керак. Бу ташаббусда рекламаларни текшириш ҳамда уларни назорат қиладиган мутассадилар фаол бўлишса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Шунда IELTSдан 3 ойда 8 натижа олиши ёлғон эмас рост хабарга айланиши мумкин.

Куйида ушбу жараёнларга бевоқиф гувоҳ бўлаётган баъзи мутахассисларнинг фикрини ҳавола эта-

Умиджон ИШМУҲАМЕДОВ,
Ўзбекистондаги ИДП IELTS
асосчиси:

— Бу йил ИДП IELTSга 17 мингта одам топширган бўлса, шундан

тиборингизни қаратмоқчиман. Агар курс нархлари билан қизиқиб кўрсак, оддийгина бошланғич курслар ойига 350 мингдан бошланади. IELTSва PRE IELTS курслари эса ойига 500 мингдан 2 миллионгача бўлиши мумкин. Бунга ўхшаш курс нархлари ҳаммага ҳам маъқул келмайди. Баъзи юртдошларимиз “IELTS олол-

риш учун IELTS зарур. Мисол учун, ўз касбининг мутахассиси бўлган шахс, IELTS сертификатисиз ишга жойлаша олмайди. Ҳозирги вақтда кўпгина соҳада бу сертификат талаб этилади. Нега айнан IELTS сертификати? TOEFL ёки CEFR сертификатлари эмас? Фақат IELTS сертификати талаб қилиш қай даражада

6 мингтаси IELTSдан 6 даража олмаган. Агар абитуриентлар сони 15 миллионга бўлса, 6 мингтаси 1 фойзини ҳам ташкил қилмайди. Сабаби, 15 миллионнинг 10 фойзини 150 минг бўлса, 1 фойзи 15 минг. Шунинг учун, 1 фойздан кам одамнинг қобилияти билан 99 фойз инсонни алдаш керак эмас.

Бекзод МИРАҲМЕДОВ,
IELTS ўқитувчиси

— IELTS сертификати олишни қисқа муддатда қафолатлайдиган реклама ва эълонларга қандай қарайсиз?

— Кўп йиллардан буён шу соҳада ишлаб келаётган инсон сифатида айтишим мумкинки, бу хабарларнинг деярли барчаси ёлғон. Биздан қафолат берасизми, деб сўрашади. Ҳар доим фақат ўз билимимга, имтиҳонда неччи балл ола олишимга қафолат бераман бошқаларга эмас дейман. Жавобимдан ранжиб кетганлар ҳам бўлган. Чунки одам, аввало, ўзига жавоб бериши керак, ўқувчига эмас. Сабаби, сизга боғлиқ бўлмаган бир қанча омиллар бор. Масалан, психологик. Имтиҳонда бола баъзида ҳаяжонланиб, билган нарсасини ҳам чиқариб беролмаслиги, тўғри ишлай олмаслиги мумкин. Бу эса юқоридаги гапимизнинг амалий тасдиғи бўлади.

Чарос ЧОРИЕВА,
“Жамият” маҳорат мактаби
тингловчиси

— Кўп йиллардан буён шу соҳада ишлаб келаётган инсон сифатида айтишим мумкинки, бу хабарларнинг деярли барчаси ёлғон. Биздан қафолат берасизми, деб сўрашади.

мади, инглиз тилини билмайди”, деган эски қарашдан ҳали соқит бўлган йўқ. Буни билган баъзи бир ўқув марказлар сертификатга тайёрлаш курсларини ўз бизнесига айлантириб олган. Нега одамлар фақат ўз манфаати учун яшайди? Уларда ёшларнинг вақти ва пули қизиқ эмасми? Аччиқ бўлса ҳам айтаман, ўқув марказлар баъзи обуначиси кўп блогерлар ёки айрим рекламачиларга мурожаат қилиб, ёшларни ўзига жалб қилмоқда. Кундан кунга янги талаблар чиқаётган пайтда IELTS курслари ҳақидаги рекламалар ўринлими?

ўринли? Инчунин, имтиҳонжараёнига эътибор қаратадиган бўлсак, имтиҳон топшириш 2 миллионни ташкил қилмоқда. Бу дегани оддий оила фарзанди имтиҳон топшира олмайди.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, 3 ойда 8 натижага эришасиз деган гапга ҳар доим ҳам ишониб бўлмайди. Баъзи курсларда оддий гап фақат моддий манфаати учун реклама қилади. Бошқа тарафдан қарайдиган бўлсак, бундай рекламалар ёшлар учун фойдали ҳам бўлиши мумкин, яъни чиндан ҳам бу натижани оладиганлар бор. Баъзи бир ёлғон

Қиш кунларининг бирида телевизорда ҳайвонларни қўлга ўргатишга доир кўрсатув берилётган экан. Бир нечта ҳайвонлар шундай ўйин кўрсатдики, ҳайвонлигига ишонгинг келмайди. Сал қолса, одамга айлантириб юборадия, дея ёқа ушламасдан иложингиз йўқ. Хўш, бу итни қўлга ўргатишга қанча вақт кетди, дея сўради бир мухбир қизиққонлик билан. Мутахассиснинг айтишича, итни кичиклигидан ҳар куни тарбияланса, икки ёки уч йил кетармиш.

Салкам икки йилдан бери мактабда тарғиботчи вазифасида ишлаяпман. Ушбу фаолиятим давомида жуда кўплаб мактаблар билан ҳамкорликда ишладим ва ёшлар билан яқинлашдим. Билимдон, ўз устида тинимсиз ишлайдиган, катта марраларни кўзлаган ёшларимиз талайгина. Айниқса, бугунги замон талаби бўлган ИТ, сунъий интеллект каби йўналишларни ўрганаётганларига ҳавас қиласан киши. Бироқ икки-уч йил боғчада, 11 йил мактабда-да ўқиб, таълимнику қўятуринг ҳатто тарбияни ўрганмаганларини кўриб, умумий аҳволимиз жуда чаток экан, дея хулосага келаркансиз, бозорингизни бераверинг.

“Олдиндан оққан сув...”

Ҳар қандай жамиятнинг келажакини барбод қилиши мумкин бўлган ишлардан бири ўша жамиятда ўқитувчи мавқеининг йўқ қилинишидир. Сўнгги йилларда жамиятимизда ўқитувчилик мавқеи, мақоми деярли йўқолиб қолди. Кўча тозалаш, ғўза чопиш, пахта териш сингари оғир ишларга ҳеч иккиланмай ўқитувчилар жалб қилинадиган бўлди. Бир сўз билан айтганда, ўқитувчи жамиятдаги энг арзон ишчи кучига айланди. Бу ҳол таълим-тарбиянинг сусайиб, ўқитувчиларнинг обрўси тушиб кетишига олиб келди. Бироқ бугун вазият сезиларли даражада яхшиланган. Ўқитувчилар мавқеи тикланди, иш ҳақи кўтарилди. Мухими, ўқитувчи ўз ишини қила бошлади. Лекин эътибордан четда қолдирмаслик керак бўлган бир-икки жиҳат бор. Бу ўқувчи ва ота-оналарнинг ўқитувчига муносабати. Ижтимоий тармоқларни кузатсангиз, кўзингиз “ўқувчи устозини ҳақорат қилди”, “ота-она ўқитувчига қўл кўтарди”, ўқитувчи ўқувчисини чертиб қўйиб, қалтаклангани, ҳаттоки, ишдан бўшатилагани хусусидаги юзлаб видео манбаларни топасиз. Ушбу воқеаларнинг орқасини яхшилаб суриштириб, кўнгилсизлик содир этаётган ёшлар тарбияси билан қизиқсангиз, покиза тийнатда, мусулмон фитратда туғилган болаларнинг тушуниксиз бир феъл-атворга гувоҳ бўласиз. Хўш, бунга ким айбдор?

Қачонгача тизимни айбдор?

Таълим ҳақида гап кетса, аввал ўқитувчилар нари борса, тизимдаги камчиликлар хусусида сўз юритамиз. Кўп ҳолларда таълимнинг иккинчи субъекти бўлган ўқувчилар ва уларнинг ота-оналари хусусида гапимиз йўқдек. Таъкидлаш керакки, ёшларнинг чаласавод ва тарбиясиз бўлиб қолганида фақат таълим ва мактабни айбдор қилиш ҳам адолатдан эмас. Бу

бор-ку? Афсуски, бугун баъзи ота-оналар фарзандининг илм олиши, ҳатто тарбияси учун ҳам фақат ўқитувчи жавобгар деб билади. Аслида эса, боланинг фанларни ўзлаштириши, хулқ-атвори, юриш-туриши ва тарбиясига ўқитувчи сингари ота-она ҳам баробар жавобгар бўлиши керак. Қонун ҳужжатларига эътибор берсангиз, 11 йиллик мажбурий таълим

тушари бор”, дейди. Ёши каттарок ака ёки опалар билан гаплашсангиз, яхши ўқимаса синфдан синфга қолдириб юборар, эди дейишади. Хўш, ҳозир ҳам синфдан синфга қолдириш, ўзлаштиришни хоҳламаётган ўқувчини жазолаш тамойиллари борми? Яъни гап барчага бирдек шаҳодатнома бериш ҳақида кетмоқда. Аксига олиб, бу шаҳодатноманинг бор қадрини

ҳолатга ота-оналар ҳам бирдай жавобгардир. Шу ўринда, бир воқеага эътиборингизни қаратмоқчиман. Май ойининг охирида бир мактабнинг сўнгги кўнғирок тадбирида иштирок этдим. Бошловчи ва директор сўзларидан кейин байрам тадбири бошланди ва битирувчи синф ўқувчилари сахнадан ўз жойларини эгалладди. Ўн минутча сахнада турган битирувчилар “ўз қилиқ”ларини намойиш қила бошлади. Атайин қилгандек шарларни ёришди, бир-бирларига қоғоз отишди, меҳмонларнинг эътиборини тортар даражада бақриб кула бошлади. Директор кўзи билан имлаб жим туришга ишора қилди. Лекин қўя қолишса, қани эди, баттар одамларни жалб қила бошлади. Бир ўқитувчи танбех берган бўлгани бир-иккитаси жеркиб ҳам берди. Қиз боласи кизболаман демади, ўғил боласи ўғил боламан демади. Нарироқда ўтирган ота-оналар пинак бузмай томоша қилиб ўтирди. Тадбир тугагандан сўнг, бир меҳмон ёнимга келиб, “Қаранг булар 11 йил ўқиди. Таълимнику қойиллатганига кўзим етмайди, ҳаттоки тарбияни ўрганмабди”, дея ачиниш билан гапирди. Ҳали болада десак, кўринишидан туппа-тузук йигит-қиз бўлиб қолган. Таълим-тарбияси ачинарли. Тадбирдан сўнг директор бир-иккитасини четга тортиб, дакки бергандай бўлди. Қани эди, даккига кўнишса, “11 йил ўқитган устозларингни ҳурмат қилмайсанми, деганда, вазифаси бўлгандан кейин ўқитади-да”, дея устозларига ташлаб қолди. Бу воқеа мени бир масала бўйича мулоҳазага чорлади.

Яқин йилларда “таълимни демократлаштириш” шиори урфга кирди. Бу хусусда сўз кетганда ёшларнинг таълим олиши учун яратилган имкониятларга кўп тўхталамиз. Лекин устозини бир тийинга олмайган, қирқ беш дақиқа давомида ўқитувчининг асабини эгавлаётган эркатойларга чора кўришга тўхталса, “бола кўнглига йўл топиш керак”, “ҳали болада” каби баландпарвоз гаплардан нарига ўтмаймиз. Хўп, у бола бўлса, ота-онаси

дейлади. Демак, ҳар бир бола таълим олишга мажбур. Бироқ билим олишга қанча қилмаётган ёки дарсларга қатнамаётган ўқувчи моҳиятан давлатнинг пулини шамолга совурмаяптими? Албатта, совуряпти. Бундай ёшларнинг мамлакатимиздаги сонини ҳисоблаб кўрсангиз, санокда бошингиз қотади. Шундай экан, давлатимиз бюджетини ҳавога совураётган ёшларнинг ота-онаси қонун олдида жавоб бериши керак. Ана шунда ўқувчи ва ота-она ўқитувчига нисбатан “Вазифаси бўлгандан кейин ўқитади-да”, дея муносабатда бўлмайди. Натижада, ўқувчи ҳам, уларнинг ота-онаси ҳам дарсларнинг ўз вақтида бўлиши, сифатига эътибор бера бошлайди. Шунингдек, мактаблар жамоатчилик назоратида бўлиб таълим сифатини яхшилашга ҳаракат қила бошлайди. Эътибор берсангиз, кўпчилик ота-оналар “бу мактаб яхши, бунисида таълим сифати паст” дея боласини яхшироқ билим берадиган мактабларга кўчиришни хоҳлайди. Аввалги мактабининг таълим бериш сифати билан қизиқмайди ҳам. Назорат қилиб, эътиборни кучайтириш ўрнига болани у мактабдан бу мактабга, бу мактабдан у мактабга кўчириб юришни афзал билади. Бу эса жамоатчилик назоратини деярли ўлдирипти. Кейинги босқичда эса, ўқувчилар мактабда шунчаки мажбурият учун эмас, балки билим олишга ва ота-она боласининг ўқишини қатъий назорат қилиши керак бўлган ҳолатларни кўриб чиқиш зарур.

Шаҳодатнома қадри

Биламизки, бизда бепул таълим олиш ҳуқуқи қафолатланган. Яъни 11 йиллик мажбурий таълим тўлиқ давлат томонидан молиялаштирилади. Натижа эса шаҳодатнома ёки атестат каби ҳужжатлар билан тасдиқланади. Шу ўринда, оёғимиздан чаладиган яна бир муаммо бу “кўз-кўзга тушади” тамойили. Яъни кўп ўқитувчилар “Бу маҳалламизнинг боласи тўртини ёки бешини қўйиб берай. Кўз-кўзга

ҳам тушуриб, бир парча қоғоз сифатида талқин қилинишига йўл очиб бермоқда. Бундай ёлғон гувоҳликнинг ортидан эса ўқувчилар тараллабедолиги ортаётир. Хорижий топ университетларга грант асосида ўқишга қабул қилишда талабанинг мактабдан олган шаҳодатномасидаги баҳоси катта роль ўйнайди. Шунинг учун, Америка, Япония, Буюк Британия каби ривожланган давлат ёшларининг мактабдаги барча фанларни мукамал ўзлаштириб, аъло баҳолашга яқинлашга иштиёқи баланд. Шундай экан, бизда ҳам умумтаълим мактабларидан ўзлаштира олмаган ўқувчиларга “палон фанни ўзлаштирган”, “палон фанни ўзлаштира олмаган” қабилидаги маълумотнома берилиши керак. Шунда талабани ишга қабул қилиш жараёнида ҳар ким шаҳодатномаси борини афзал кўра бошлайди. Айтмоқчи бўлганим, мустақил ҳаётга энди қадам кўяётган ёшларни ёлғон гувоҳлик билан 4 ёки 3 ни қўйиб бериш билан қутулиш ярамайди. Аввало, ёшларга мажбурий ва бепул таълимнинг қадрини англашимиз керак. Шунда ўқувчининг ўқитувчиси ва таълимга бўлган муносабати ўзгаради ва ота-она фарзандининг ўқишини қатъий назорат қила бошлайди.

Хулоса қиладиган бўлсак, таълимни ривожлантиришда тараққиётнинг табиий механизмларини ривожлантириш йўллариини излашимиз керак. Чунки таълимнинг биргина субъекти — ўқитувчи ёки ўқувчи билан тизимни тўлиқ ишга тушуриб бўлмайди. Мисол учун, машинанинг матори ишлаб, тормози ёки бошқа қисмлари тўлиқ ишламаса, машина фойдаланишга яроқсиз. Таълим тизими ҳам шундай. Сифатли тизим эса кенг кўламдаги ижтимоий-иқтисодий, ҳуқуқий ислохотларни талаб қилади. Бунда эса ота-она, ўқувчи ва ўқитувчининг иштироки тенг бўлиши зарур. Инчунин, бундай ишлар амалга оширилмаса, сўзимиз аввалида таъкидлаганимиздек, 11 йил давомида таълим тугул тарбияни ўрганмаётган ёшлар кўпаяверади.

Муроджон РАҲМАТОВ

КЕЛАЖАК УЧУН ДАХЛДОРЛИК

Хабарингиз бор, мамлакатимизда ёшларнинг сиёсий-ижтимоий жараёнлардаги фаоллигини ошириш борасида соҳа мутахассислари томонидан тизимли ишлар амалга оширилмоқда.

Шундай тадбирлардан бири “Бу менинг конституциям” шиори остида Ўзбекистон Республикаси Конституциявий Қонуни лойиҳасининг мазмун-моҳиятини тушунтириш мақсадида Тошкент давлат аграр университетида амалга оширилди. Унда ЎзРФА давлат ва ҳуқуқ институти директори, юридик фанлар доктори, профессор М. Турғунов, ЎзЛиДЕП партияси ижро аппарати Зангиота туман Кенгаши депутати И. Икромов иштирок этишди.

амалиёти, ўзбек давлатчилигининг тарихий тажрибалари, мамлакатимизда ҳар бир фуқаронинг ҳуқуқи ва эркинликларини таъминлаш соҳасидаги асосий халқаро стандартлар ҳамда илғор хорижий тажрибалар ҳақида сўз юритилди. Шунингдек, янги Конституциявий Қонун лойиҳасида инсон ҳуқуқлари ва эркинла-

Конституциявий ислохотлар, уларнинг мазмун-моҳияти, миллий қонунчилик, кадриятлар ва ҳуқуқни қўллаш

ри, тадбиркорлик ва хусусий мулк, интеллектуал мулк, ахборот, ижтимоий, тиббиёт ва экология, илм-фан, таълим-тарбия,

ёшлар ҳамда суд-ҳуқуқ соҳаларига доир 64 та моддага 200 дан ортиқ ўзгартириш ва қўшимчалар киритилаётгани, бундан кўзланган асосий мақсад Янги Ўзбекистонда инсон кадри учун деган ғояни амалга ошириш унинг тинч, фаровон ва бахтли ҳаётини таъминлашга қаратилгани алоҳида таъкидланди.

Тадбирда жорий йилнинг 20 июнь санасида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг Конституциявий комиссия аъзолари билан бўлиб ўтган учрашувида Президентимиз томонидан илгари сурилган 4 та йўналиш бўйича 38 та таклиф ва мулоҳазалар хусусида ҳам сўз борди.

ЖАМИЯТ

Муассислар:

Ўзбекистон Республикаси
Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси.

Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.

Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

Газета таҳририятнинг компьютер бўлимида саҳифаланди.
“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди.

Манзил:
Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-708
Адади: 1507.
Пайшанба куни чиқади.
Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 2 босма табоқ.

Баҳоси келишилган нархда.
Газета Ўзбекистон матбуот ва ахборот агентлигида
2006 йил 0010-рақам билан рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Навбатчи:
Муроджон РАҲМАТОВ

Газетанинг полиграфик жихатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.

100000, Тошкент шаҳри
Матбуотчилар кўчаси 32.
Маълумот учун телефонлар:
(71) 233-72-77,
233-91-55

Реклама ва эълонлар учун:
Электрон почта:
jamiyat@mail.uz
Газета индекси — 131
“ЖАМИЯТ” дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилиши шарт.
Топширилган вақти:
20:00

1 2 3 4 5 6

Бўлган воқеа:

ОТАСИНИ “ҚАРИЯЛАР УЙИ”ГА ЖОЙЛАШТИРГАН ФАРЗАНД БУНИ УЙИДА НИШОНЛАДИ

Инсон кексайганимда, кўзимдан нур кетганида суянчиқ бўлади, эл-юрт олдида юзимни ёруғ қилади, бегоб бўлганимда бир пиёла сув тутиб, кучсиз танамга мадор бўлади, деб фарзанд улғайтирса-ю, ёши ўтиб, хасталанганида болаларидан эмас, бегоналардан муруват кўрса, ундан ёмони бўлмас экан.

Яқинда шундай ҳолатга дуч келдим.

Ишдан кечроқ чиққандим, Ургутга қатнайдиغان таксилар кетиб бўлибди. Катта йўлгача амаллаб чиқдим ва дуч келган машинага қўл кўтардим.

Қашқадарёнинг машинаси тўхтади. Ҳайдовчининг ён ўриндиғида чамаси 80 ёшлардаги отахон бор экан. Салом-аликдан сўнг йўлга чиқдик. Озроқ юргач, отахон ҳайдовчидан илтимос қилди:

— Болам, бирор жойга тўхтасанг, нон олсак.

— Ота, ҳали Шаҳрисабзгача анча бор, соат ўн бир бўляпти, дўконлар очикми-йўқми, ўзимиздан олсангиз бўлмай-дими?

— Эрталабдан буён туз тотмадим.

Дастлаб суҳбатга эътибор бермаган бўлсам, отахоннинг бу гапидан кейин ҳолатга қизиқдим.

Ҳайдовчи бир дўкон ёнига тўхтади ва “Мен ҳам ул-бул оламан, сизга фақат нон олайми, бошқа нарса керак эмасми?”, дея сўради.

— Ноннинг ўзи бўлади, — дея пул узатди отахон.

Ҳайдовчи келгунича отахон билан суҳбатлашдик.

— Ота, қаердан келяпсиз кеч бўлганда? — дея сўрадим.

Бобо ҳам дардини кимга айтишни бил-

май турган эканми, борини тўкиб солди.

— Анчадан буён даволанмагандим, оёғим оғриб қолди. Самарқандда таниш дўхтирим бор, шунга боргандим.

— Нега бир ўзингиз келдингиз, болаларингиз билан бирга келсангиз бўлмасми?

— Икки ўғлим бор. Каттаси Тошкентда ишлайди, кичиги уйда, бирга турамыз. Кенжам бироз эркарроқ ўсган. Онаси ўтганда ёш бола эди. Кўнглига қараб, айтганини олиб бердим, ҳеч нимага зориктирмадим. Лекин бирор ишнинг бошини тутмади. Балки оилани бўлса, ҳамма нарсанинг кадрига етар, деб уйлантирдим. Аммо фойдаси бўлмади. Уйда тинчлик йўқ, ҳар куни жанжал.

— Нега, отахон?

— Э, ўғлим, Аллоҳ ҳеч бир инсонни қўл-оёқдан қолдирмасин экан. Бемор бўлиб, анча пайт тўшақда қолдим. Бу эса келиним билан ўғлимга малол келган шекилли, менга билдирмай “Муруват уйи”дан жой тайёрлаб қўйишибди.

— Индамай чиқиб кетавердингизми уйдан?

— Боланинг оиласи бузилмасин, деб бунга рози бўлдим. Ўзи уст-бошим кир бўлишини айтмаса, уларга оғирлигим тушмайди. Пенсиям ўзимга етади. Бугун ҳам пенсиямни олиб, дўхтирга келдим.

— Катта ўғлингизникига борсангиз бўлади-ку.

— У ҳам жўжабирдай жон, Тошкентда ижарада яшайди...

— “Муруват уйи”да қанча пайтдан буён турибсиз?

— Тўғриси, у ерда шароитлар яхши экан. Мени илиқ кутиб олишди. Аммо

у ерда кўп туролмадим. Уйимни, болаларимни, невараларимни соғиндим. Бунинг устига, маҳаллада фарзандларидан кечиб кетди, деган гап тарқалишидан уялдим. Шунинг учун кеч бўлганда уйга жўнадим. Дарвозага яқинлашганимда уйимиздан қўшним чиқиб келаётган экан, у менга рўпара бўлгач, “Бир гапим бор”, дегандай четга тортди.

“Ўғлингиз ва келинингиз билан келишмай қолдингизми? Сиз ҳақингизда хунук гаплар айтди. У ёққа кетганингиздан хурсанд улар...”

Қўшнимнинг бошқа гапи қулоғимга кирмади, дарвозадан ҳатлаб уйга кирдим. Афсуски, қўшним ҳақ экан: ўғлим ва келиним мусиқани баланд қўйиб, ўйин-кулги қилиб ўтирган экан... Остонадан қайтдим.

Оғир жимлик чўқди. Сўнг ийманиб отахондан сўрадим:

— Ҳозир қаерда яшаяпсиз, ота?

— Яқин бир дўстимникида турибман. Маҳалладагиларнинг оиламда бўлган ишлардан хабари бор. Шу қишлоқнинг энг ёши катта нурунийларидан бирисиз, бизга дуоларингиз, маслаҳатларингиз керак, деб қишлоғимиз марказидан менга уй қуриб беришяпти. Ҳадемай уй би-тади, яқинда кўчиб ўтаман...

Манзилга етиб келдим. Машинадан тушар эканман, хаёлим ҳамон отахонда эди. Ҳайдовчи отахонни манзилигача олиб борадими, ўз уйига киролмаган одам ярим тунда бировни қандай безовта қилади? Кеч бўлганда қаерда тунайдим? Кейинги ҳаёти қандай кечади? Ноқобил фарзандларининг-чи?..

Фазлиддин РЎЗИБОВЕВ.

Пурвиқор Нурота тизма тоғларининг сўлим этагида, мафтункор адирлари орасида жойлашган Гараша қишлоғи ўзининг тарихи, маданияти, урф-одатлари, кадриятлари, асрлар давомида авлоддан авлодга ўтиб келаётган анъаналари, элда улугланган инсонлари билан машхур.

ГАРАША ГАНЖИНАСИ — КЎНГИЛНИНГ ХАЗИНАСИ

дейди Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган артист
Бахтиёр Холхўжаев.

Инсон улгайиб, вояга етар экан, албатта, ўз олдига муайян мақсад қўяди, орзулар рўёби учун курашади. Тоғлар маскани, Фориш туманининг Гараша қишлоғида туғилиб вояга етган Бахтиёр Холхўжаев санъатнинг энг нозик сирларини кашф этиб, элнинг назарига тушди, халқнинг сеvimли хонандасига айланди. Шунинг учун у хар гал қишлоғига қайтганида, энг аввало, унга илҳом берган, юксак мақсадлар томон руҳлантирган болалик сўқмоқлари бўлмиш қир-адирларни кезади, сўнгра эл ичида “Хонақоҳ бобо” деб номланган муқаддас қадамжони зиёрат қилади, мазмунли ўтган умрига шукроналик келтиради. Чунки у шу юртда туғилиб, эъзоз топди, ўз санъати билан халқ дилидан жой олди.

Гараша қишлоғи тарихи XII асрда яшаган тарихий шахс, тасаввуф таълимоти Ясавия тариқатининг йирик вакили Мавлоно Муҳаммад Шариф Грекушоҳ номи билан боғлиқ. Қишлоқда у зотнинг номи билан боғлиқ йирик хонақоҳ тахминан XII асрларга оид бўлиб, кейинчалик Мирзо Улуғбек даврида гумбазли шаклда ўрта аср архитектураси асосида мукаммаллаштирилган. Бу ерда тасаввуф алломалари машварат ва баҳслар олиб борганлар. Ҳозир мазкур маскан муқаддас зиёратгоҳ ҳисобланади.

Пирлар, шайхлар ва уламолар ислом дини ижтимоий-маънавий амалиётида вужудга келадиган муаммовий саволларга жавоб берганлар ва уларнинг ечимини излаганлар. Шунинг учун, Мавлоно Муҳаммад Шарифга “грекушоҳ” рутбаси берилган. Бу “чигалларни ечгувчи” деган маънони билдиради. Мавлонога тасаввуф тариқатидаги энг олий — “Қутбул миллат” унвони берилган. Бу унвон барча кутблар ичидаги энг юқори мартаба ҳисобланган. “Қаддасаллоху сиррахул арш”, яъни “оллох унинг мартабасини арши аъло устигача чиқарган” деган мақомга эришган.

Гараша фарзандлари ўзига хос обрў ва нуфузга эга бўлган. Мавлоно Муҳаммад Шариф авлодлари Хўжа Шамшиддин Муҳаммад, Хўжа Закариё, Хўжа Абдурахмон, Хўжа Бурҳониддин ва бошқа кўплаб дин пешволари, Ўзбекистон халқ хофиси Эсон Лутфуллаев, Ўзбекистон санъат арбоби, профессор Бахрилло Лутфуллаев, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходимлари Саъдулла Ҳаким, Рашид Раупов ва бошқа кўплаб инсонлар етишиб чиққан. 10 га яқин фан доктори ва 50 дан ортиқ фан номзодлари етишиб чиққан. Гарашанинг содиқ фарзанди, Ўзбе-

кистонда хизмат кўрсатган артист Бахтиёр Холхўжаев ҳам ёшлигидан санъатнинг сеҳрли оламига кизиқиб қолган.

— Орзулар мени Тошкент маданий-оқартув техникумига (ҳозирги коллеж) етаклади, — дейди Бахтиёр Холхўжаев. — Ўша ерда шаклландик, ижод қила бошладик. Шундан кейин ўтган умрим давомида қаерда фаолият кўрсатган бўлсам ҳам, Ватан ичидаги Ватан — Гараша қишлоғи кўз ўнгимда гавдаланаверади. Хар бир инсон ўзининг туғилиб ўсган маскани, она диёри билан фахрланади. Унинг хар бир қарич тупроғи, суви, дов-дарахтларию ўт-ўланларигача битмас-туганмас меҳр-муҳаббат манбаидир. Она маскан хоҳ у тор кўчалардан иборат маҳалла, хоҳ кенг яйловлар ичидаги овул, хоҳ қир-адирлар орасидаги қишлоқ бўлсин бари бир ўша жойда туғилиб вояга етган инсон учун азиз ва мўътабардир.

— Мустақиллик йилларида маънавий ва маърифат, маданият соҳасига давлат даражасида эътибор кучайтирилди, — дейди Бахтиёр Холхўжаев. — Айниқса, санъат соҳасини оладиган бўлсак, қаранг, бугунги кунда ёшлар учун “Ниҳол”, “Эътироф” сингари бир қатор танловлар ташкил қилиниб, уларда юртимизнинг энг чекка қишлоқларида яшаётган истеъдодли ёшлар кашф этилмоқда, улар ижодидан халқимиз баҳраманд бўлмоқда.

Бунақа нарсалар бизнинг давримизда тушимизга ҳам кирмаган. Эсимда, ёшлигимда қўй-қўзи боқишга чикқанимизда, бир ёғочга сим тортиб, “рубоб” қилиб чалиб юрганман. Гарчи ёғоч бўлса ҳам, унинг оҳанги менга жуда ёқарди. Бир куни ана шу ёғоч “рубобим” синиб қолганида роса йиғлаганман. Кейин қўшнимиз бошқа ёғоч олиб, “рубобим”ни тузатиб берди. Санъатга кизиқишимни кўрган отам менга Самарқанддан ҳақиқий рубоб олиб келиб совға қилди. Шунда қанчалик севинганимни ҳали ҳам тасвирлаб беролмайман.

Ривоят қилинишича, Одам Ато яралганида унинг вужудига жон мусиқа орқали киритилган экан. Гап бу ерда ривоятнинг инсон ҳаётида қанчалик аҳамиятга эгаллигида эмас, балки, мусиқа, куй-қўшиқнинг инсон кайфиятини кўтаришда қанчалик муҳимлигида. Бахтиёр Холхўжаев ҳаётдаги ўз ўрнини санъатда, деб билди ва ҳеч иккиланмай, ўз олдига қўйган мақ-

сад йўлида комил ишонч билан ҳаракат қилди.

Мақтабда ўқиб юрган кезларида мусиқа ўқитувчиси Келдихон Саидахмедов унга устозлик қилган бўлса, кейинчалик Тошкент маданий-оқартув техникумида ўқиб юрган кезларида Жамол Низомхўжаев, Аскар Убайдуллаев, Мурод Калоновлардан қўшиқ айтиш, Ҳасан Ниёзмухаммедовдан соз чалиш сирларини ўрганди.

1972 йил Бахтиёр учун омад эшиги очилган йил бўлди. У ўша йили “Марҳабо талантлар” кўрик-танловида иштирок этиб республика босқичига ўтади ва ғолибликни қўлга киритади. Бир йилдан кейин М.Қориёқубов номидаги Ўзбек Давлат филармонияси “Шодлик” ракс ва ашула ансамблига конкурс асосида ишга қабул қилинди. Шу ерда Бахтиёр Холхўжаев Ўзбекистон халқ артисти Муҳаммадjon Мирзаевга шогирд тушади ва устоз-шогирд ҳамкорлигида Ҳамид Олимжоннинг “Куйгай”, Пулат Мўминнинг “Нилуфар”, Ўзбекистон халқ шоирлари Абдулла Ориповнинг “Сен борсан”, Нормурод Нарзуллаевнинг “Ёшлигим” сингари шеърларига куй басталаб, ижро этади.

— Мен “Шодлик” ракс ва ашула ансамблида фаолият кўрсатган йилларимда хизмат сафари билан Германия, Венгрия, Польша, АҚШ, Малайзия, Мозамбик, Мўғулистон, Афғонистон сингари бир қатор хорижий давлатларда бўлганман, — дейди Бахтиёр Холхўжаев. — Лекин мустақиллик туфайли ижодим кадр топди, 1993 йилда Хожа Аҳмад Ясавий номидаги Халқаро мукофотга сазовор бўлдим. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист унвонини олдим.

Халқимизнинг менталитетида она юртга, туғилган қишлоғига, туғилган уйига нисбатан меҳр-муҳаббат ҳамиша устувор бўлган. Бу инсон жисмига зоҳирда маънавий жасорат, маърифий қудрат бахш этади, ботинда эса кўнги таскинлиги, вужуд ҳаловати каби оромбахш туйғуларни мужассам этади. Ана шу туйғуларнинг ҳаммаси киндик қони тўкилган тупроқнинг нечоғлик улуглигини, ундан юз ўгириш эса, ота-онадан кечиш билан баробар эканлигини англайди.

Ҳадиси шарифларда Ватанни сев-

моқ иймондан эканлиги уқтирилган. Ватан эса киндик қони тўкилган тупроқдан бошланади. Она заминдан ифтихор туйғуси, фахрланиш ҳисси юқори ва мукамал маънавий туйғу сифатида шу юртда туғилган барча фарзандлар учун бирдек тегишли эканлигини ҳам таъкидлаш ўринли. Шу билан биргаликда, фарзандлар қаерда ва қайси фаолиятда бўлмасин, доимий равишда унинг равнақи, шону шавкати, келажак истиқболи ҳақида доимо ўйлайди, ғамхўрлик қилади. Бахтиёр Холхўжаев ҳам ана шундай фидойи инсонлардан.

Хонанда Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими Саъдулла Ҳаким билан бир қишлоқда туғилиб, бир синфда ўқиган, болалик завқини бирга тотган инсонлардан. У ижро этган машхур “Сен кутган баҳор” кўшиғининг шеърини матни муаллифи ҳам Саъдулла Ҳаким эканини кўпчилик яхши билади.

— Кўпинча Саъдулла аканинг шеърларини ўқиб, унга рассом шоир деб баҳо берардим, — дейди Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими, филология фанлари доктори Хуршид Дўстмуҳаммад. — Сабаби, унинг хар бир мисрасини ўқиганингизда кўз олдингизда образлар худди рассом қаламда чизаётгандек гавдаланаверади. Масалан, бир шеърда: “Ярим тунда кўз очсам, ёнимда ётибди ой”, деса, яна бир мисрасида: “Кўнгирик чалса ёмғир, гул кўтариб уйғонай!” дейди. Бахтиёр Холхўжаев эса унинг шеърларига куй басталаб ижро қилди, таъбир жоиз бўлса, шеър ва оҳанг уйғунлиги умрбоқийлик касб этди.

— Халқнинг руҳини, миллатнинг руҳини поклаш учун унинг адабиёти, санъати, шеърини яратилган, — деган эди Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, шоир Саъдулла Ҳаким Бахтиёр Холхўжаев ҳақида. — Биз бетакрор мақомларимизни эшитганимизда кўнглимизни яна бир поклаб оламиз. Дард билан поклаб оламиз. Қарангки, кувонч билан ҳам поклаб олиш мумкин, лекин кўнгилини чинакамига бегуборлаш учун уни дард билан поклаш зарурати пайдо бўлар экан. Тиббиёт ходимлари билади, танани соғломлаштириш учун уни дард билан эмлайди. Кейин унга ҳеч қандай касаллик йўлиқмайди. Шунинг учун ҳам, бизнинг санъатимиз, шу жумладан кўшиқчилигимиз, мақомларимиз шу буюк миллатни дардан поклаб келяпти. Атоқли хофизимиз Бахтиёр Холхўжаев мухлислари кўнгилини ясавийона иймон, ясавийона эътиқод билан поклаб келяпти.

Инсон дунёга келар экан, кимдир боғ яратади, кимдир иморат куради, кимдир илм йўлини танлайди. Кимдир эса одамларнинг кўнгилини кўтаридиган, уларга хуш кайфият бағишлайдиган оҳангларни куйга солиб, қалбларга шодиёналик бахш этади. Бахтиёр Холхўжаев ҳам ўз умрини халқ хизматида бахшида эта олган буюк қалб соҳибидир.

Нуруллох ОСТОН,
шоир